

EDOUARD ADE

Pozor pred trojanskimi konji!

Pričakovanja glede sinode o zakonu in družini. Točke za razlikovanje duhov

Blaženi Pavel VI. je leta 1965 ustanovil škofovsko sinodo, da bi ohranjala tistega duha zbornosti, ki so ga koncilski očetje doživljali na drugem vatikanskem koncilu. Sinoda je organizem, ki pomaga pastirjem Cerkve po vsem svetu, da se morejo pogovarjati med seboj, si izmenjavati informacije in izkušnje ter skupno iskati pastoralne rešitve. Papež Frančišek je želel, da škofovska sinoda postane ključna prвина v prenovi rimske kurije. Prvi preizkus te vizije je vprašanje družine, »domače Cerkve«, kakor jo imenujejo koncilski in papeški dokumenti. Sveti Janez Pavel II. je rekel, da je družina »najpomembnejša pot Cerkve«, ker jo je Sveta Trojica izbrala za učlovečenje Božje Besede, Kristusa. Ta preizkus bomo vsi skupaj uspešno prestali, če bo sinoda izpolnila naslednje pogoje:

- a) Družine naj se ob koncu 14. redne škofovske sinode čutijo okrepljene v svoji istovetnosti, poklicanosti in svojem poslanstvu.
- b) Pastirji naj pomagajo krščanskim družinam, da se bodo spopadle z izzivi današnjega sveta, ki širi vrednote, ki niso evangeljske.

Edouard Ade, roj. 1960, duhovnik nadškofije Cotounu v Beninu. Doktorat na Sorboni v Parizu in na Gregorijani v Rimu, zdaj profesor in tajnik Katoliške univerze zahodne Afrike. Na simpoziju škofovskih konferenc Afrike in Madagaskarja od 8. do 11. junija 2015 v Accri, glavnem mestu Gane, kjer je sodelovalo 5 kardinalov in 45 škofov, je imel Edouard Ade predavanje »Les attendus du Synode sur la Famille. Quelques points de discernement«. Z avtorjevim dovoljenjem prevedel Anton Štrukelj.

c) Družine naj doživljajo oporo in pomoč na svoji poti vere, da bodo mogle sprejeti tudi poraze in rane ter nadaljevati svoja prizadevanja.

I. Pričakovanja

Jasno oznanjevanje evangelija družine

Zaželeno je, da sinoda v svojem sklepnem dokumentu ne bi kar predpostavljala evangelija družine, kakor da bi vsi ali vsaj številni katoličani že poznali in osvojili tozadevni nauk koncila, blaženega Pavla VI., svetega Janeza Pavla II. in papeža Benedikta XVI. in bi zdaj šlo samo še za pastoralo za tiste, ki tega nauka ne upoštevajo. Sicer ti sploh ne bodo razumeli, zakaj jim Cerkev predlaga pot za popolno spravo z življenjem po evangeliju. Vsem je treba jasno priklicati v spomin cerkveni nauk, bodisi prilično ali neprilično.

Cerkvi najbolj škoduje, če druge oblike sporočil preglasijo oznanjevanje evangeljske resnice. Zato krščanske družine pričakujejo jasno besedo sinodalnih očetov o tem, kaj je družina v Božjem razodetju. Cerkev se ne sme naveličati oznanjati to resnico. Družine želijo ponovno slišati, da je zakon po Božji volji skupnost enega samega moža in ene same žene za vse življenje. Nihče nima pravice biti nezvest ali se ločiti ali se ponovno poročiti, če se zgodi, da eden od zakoncev iz tega ali onega razloga zapusti drugega. Družine potrebujejo, da jih Cerkev v vsakem času spominja na lastnosti in cilje krščanskega zakona. Pričakujejo, da se Cerkev ne bo utrudila ponavljati te resnice. Ne smemo se naveličati ponavljati evangeljsko resnico.

Pastoralno skrb je treba posvečati vsem enako: tistim, ki ostajajo zvesti evangeljski poti tudi za ceno številnih bojev in žrtev, tistim, ki so na tej poti doživeli poraz, a vztrajajo v zvestobi, in tistim, ki niso mogli vzdržati in so sklenili nove zveze.

Natančnost v izražanju

Cerkev mora v svojem učiteljstvu ohranjati natančno govorico. Ker cerkveni nauk ne pozna niti ločitve niti ponovne poroke, ne sme govoriti o »ponovno poročenih ločenih«, ampak o »ločenih in na novo vezanih«. V primeru, da prevzame prvo navedeno oznako, ki je zakoreninjena v civilnem pravu, naj bi najprej modro dodala: »...tisti, ki so označeni kot ponovno poročeni ločeni.«

Glede postopnosti cerkveno učiteljstvo že od svetega Janeza Pavla II. jasno razlikuje med »postavo postopnosti« in »postopnostjo postave«. Slednje nasprotuje katoliškemu nauku. Prvo pa dopušča, da more grešnik postopno korak za korakom napredovati, da bi prišel iz grešnega stanja. Pri tem more računati na Božjo milost, ki v njem prebuja kesanje in prizadevanje za pokoro. Tako se more opreti na »dobro«, ki ostaja v njem in ki ga greh ni povsem uničil.

Sinoda bo skrbno razlikovala med »dobrim«, ki ostaja v grešniku, in med »dobrim« v takšnih življenjskih okoliščinah, ki nasprotujejo evangeliju. Če bi bilo drugače, zakaj naj bi se potem tisti, ki so v takšnih položajih, trudili, da jih zapustijo? Če bi postopnost pojmovali v smislu proporcionaliziranja resnice, bi bilo nevarno, ker to pomeni, da »napredujemo zunaj poti« (sv. Tomaž Akvinski). Isti *doctor communis* priporoča, da »je bolje šepati na poti, kakor z velikimi koraki teči zunaj poti. Kajti kdor šepa na poti, se približuje cilju, tudi če zelo počasi; tisti pa, ki teče zunaj poti, se toliko bolj oddaljuje od cilja, kolikor krepkeje teče« (Komentar k Janezovemu evangeliju 14,2).

Koncesije, ki so že podeljene ločenim in na novo zvezanim

Sinoda mora priklicati v spomin koncesije, ki jih Cerkev že podeljuje. Ali jih poznamo in uporabljamo? S kakšnimi rezultati? V čem ne zadovoljujejo glede cilja, ki je zveličanje duš? Ali je potrebno naklanjati še druge?

»Spravo v zakramentu pokore, ki odpre pot k evharističnemu zakramentu, je mogoče podeliti samo tistim, ki obžalujejo prekršitev znamenja zaveze s Kristusom in zvestobe do njega ter se odkritosrčno pripravljene živeti tako, da to ne bo v protislovju z nerazvezljivostjo zakona. To je konkretno tedaj, kadar mož in žena iz resnih razlogov – na primer zaradi vzgoje otrok – ne moreta izpolniti dolžnosti ločitve – a, se obvezeta živeti povsem zdržno, to je, da se vzdržita dejanj, ko so pridržana zakoncem'« (Janez Pavel II., homilija ob sklepu 6. škofovske sinode (25. 10. 1980) 7: AAS 72 (1980) 1082), Janez Pavel II., ap. pismo o družini *Familiaris Consortio*, 84 (CD 16, Ljubljana 1982).

»Brez dvoma se polna udeležba pri evharistiji uresničuje tedaj, ko človek tudi sam prejme obhajilo. Kljub temu je treba paziti, da ta pravilna trditev pri vernikih ne bo vodila k nekemu avtomatizmu, kakor da imel človek, samo zato ker je v cerkvi med liturgijo, pravico ali morda celo dolžnost pristopiti k evharističnemu obedu. Tudi če ni mogoče prejeti evharističnega obhajila, ostaja udeležba pri sveti maši nujna, veljavna, pomembna in rodovitna. V teh okoliščinah je dobro gojiti hrepenenje po polnem občestvu s Kristusom, na primer z duhovnim obhajilom, na kar je opozoril Janez Pavel II. (prim. *Ecclesia de Eucharistia*, 34), in kakor ga priporočajo sveti učitelji duhovnega življenja (med njimi na primer Tomaž Akvinski, *Summa Theologiae*, III, q. 80, a. 1,2; sv. Terezija Avilska, *Pot popolnosti*, pogl. 35, Karmel Sora 2000, 136; Ta nauk je tridentinski koncil odločilno potrdil: 13. zasedanje, pogl. 8)« (Benedikt XVI., *Sacramentum Caritatis*, 55 (CD 115, Ljubljana 2007).

Vsekakor je potrebno spominiti, da je izraz »duhovno obhajilo«, ki ga uporabljata *Ecclesia de Eucharistia* in *Sacramentum Caritatis*, analogen in v resnici vsebuje tri resnice, ki jih ne smemo pomešati. Izraz pomeni:

a) Milost prejetega zakramenta: obhajilo prejmeš zakramentalno in duhovno.

b) Obhajilo hrepenenja krščenega otroka, ki še ni bil pri prvem svetem obhajilu.

c) Hrepenenje po obhajilu, če obstaja ovira za prejem obhajila. Benedikt XVI. pravi: »Hrepenenje po polnem občestvu s Kristusom.«

Vprašanje homoseksualnosti / istospolnosti

Ali more Cerkev glede spolne naravnosti učiti kaj drugega, kakor je učila doslej, ne da bi nasprotovala celotnemu svetopisemskemu razodetju? V resnici moramo preveriti že govorico o »naravnosti«, ki namiguje, da obstajata dve enaki možnosti za človeško spolnost: istospolna in heterospolna. Trditev, da istospolna naravnost ni to, kar je Bog predvidel, ko je ustvaril človeka kot »moža in ženo«, ne pomeni, da žalimo homoseksualce.

Vprašanje poligamije / mnogoženstva

Za pastoralo Cerkve v Afriki bi bilo pomembno, da bi sinoda v svojem sklepnem dokumentu jasno razlikovala med dvema različnima oblikama poligamije. Prvič: poligamni pogani, ki živijo v položaju svetopisemskih očakov in jih lahko doseže Božja milost. Drugič: krščeni, ki se pozneje usmerijo k mnogoženstvu. Za poslanstvo Cerkve v Afriki bi bilo pomembno, da bi sinoda jasno izključila vsako možnost mnogoženstva za krščene. Sinoda pa naj bi ponovno ovrednotila pavlinski in petrinski privilegij, da bi prepričali, da bi se grehu trdosrčnosti, ki ga je omogočilo mnogoženstvo, pridružil še greh nepravčnosti, zlasti do žena.

Priznavanje primerov ničnosti

Sinoda mora preučiti, kako bi napravili postopek za ugotavljanje ničnosti bolj dostopen in prožen. Pri tem pa je treba ohraniti obe kanonični instanci, ker je nujno potrebno zagotoviti moralno gotovost presoje. Mogli bi na primer poskrbeti, da postopki ne

bodo po nepotrebnem trajali predolgo, oblikovati zadostno število pristojnih sodelavcev za cerkvena sodišča in omogočiti brezplačen postopek (vsaj za uboge). Na vsaki stopnji postopka je nujno treba izključiti, da bi bila obravnava podobna priznavanju ločitve, kar bi pomenilo hud napad na neločljivost zakona.

Če priprava na duhovniško posvečenje in na redovniško življenje obvezno traja neko kanonično obdobje, ali se smemo pri pripravi na zakrament zakona zadovoljiti z neopredeljenimi koraki, kot so »daljna« in »neposredna priprava«? Pogosto pa so zaradi ognja strasti še te skrajšane na minimum.

Ali ne bi bilo treba uvesti kanonično določenega obdobja za zaročence? Pomembno bi bilo upoštevati tudi razsežnost »vere« pri veljavnem obhajanju zakramenta zakona.

II. Natančno razlikovanje duhov

Past ideološke kolonizacije in zagledanosti vase

Papež Frančišek je večkrat opozoril škofe dežel v razvoju na nevarnost ideološke kolonizacije. Tudi če Zahod ne sme misliti, da so njegovi problemi edini na svetu, pa kriza družine, ki jo preživlja, ogroža tudi Afriko in Azijo (prim. konferenco v Pekingu in Kairu, protokol v Maputu idr.). Soočenje s tem izzivom torej ni le naloga Evrope in Severne Amerike.

Toda če se morajo mlade Cerkve varovati, da ne padejo v past in se omejujejo na tista vprašanja, ki veljajo kot značilna zanje, imajo hkrati veliko dolžnost pozvati Zahod, naj se odpre drugim kulturnim obzorjem. Kulturno zdravje mladih Cerkva je odvisno od tega.

Utvare lažne odprtosti

Sinodalni očetje si morajo biti na jasnem glede utvar lažne odprtosti svetu. Če verjamemo medijem, se zdi, da je Nemčija dežela,

ki se je postavila na čelo tistih, ki hočejo katoliški nauk odpreti pričakovanjem sveta. Če pa primerjamo statistike verske prakse te dežele, nam razkrijejo veliko utvaro: protestantske skupnosti, ki že blagoslavljuje istospolne zveze in sprejemajo ločitev, splav in evtanazijo, imajo samo 3,5% nedeljnikov, medtem ko jih je pri katoličanih 10,8%. Zato je zmota, da odprtost do sveta povečuje število katoličanov, ki živijo po veri. Nasprotno: takšna razpustitev v duhu sveta bi Cerkev oropala velikanske priložnosti, da mladim ljudem oznanja vrednote absolutnega, ki jih na žalost zaradi boljše možnosti iščejo pri skrajnih skupinah, pri đihadistih, teroristih in tako naprej. Odraščajoča generacija namreč išče visoke duhovne vrednote, bolj kakor mnogi mislijo. Sita je potrošniške kulture, ki ji jo vsiljuje globalizirani svet. Tudi če ne pove, od Cerkve pričakuje, da ima trdno zasidrana v Jezusu Kristusu pogum, predlagati ji visoke vrednote in svetot kot pot, dosegljivo za vse.

Pravila za razlikovanje duhov

Papež Frančišek ima kot dober sin svetega Ignacija izostren čut za pravila o razlikovanju duhov. Cerkev, zbrana na sinodi, ne sme poskušati doseči svoj cilj po napačnih potih. Ta pot k cilju zahteva premočrtnost v mišljenju in čistost v namenu, kakor uči Baudouin de Ford. Dogaja se namreč, da »si marsikateri reči, tudi pregrehe pridevajo videz pravih kreposti in varajo oči srca. S svojim zapeljevanjem morejo tako hudo zatemniti pogled našega razuma, da ima razum nekaj slabega za dobro in obratno pride do tega, da odkriva nekaj slabega tam, kjer tega ni. To je en vidik našega ubogega stanja in naše nevednosti, ki ga moramo zelo obžalovati in se ga bati.« Tu je razlog, zakaj nam sveti apostol Janez priporoča, da preizkušamo duhove, da bi videli, ali res prihajajo od Boga.

V moči tega čuta za razločevanje duhov morajo sinodalni očetje ostati čuječi za strategijo sovražnika človeškega rodu, ki hodi okrog kakor rjoveč lev in išče, koga bi požrl. Poklicani smo, da se mu upiramo v veri (prim. 1 Pt 5,8–9).

Umetna nasprotja

Eden velikih manevrov je v tem, da povzroča veliko hrupa z ustvarjenjem umetnih nasprotij. Slišali bomo medije veliko govoriti o »konservativnih« in »naprednih«, o tistih, ki so za »elitarni nauk«, in tiste, ki zagovarjajo »relativistično pastoralo.« V teh do skrajnosti privedenih umetnih nasprotjih bo sovražnik ustvarjal srednja stališča in predlagal emocionalno ganljive pozicije z »minimalnimi spremembami«. A že geometrija nas uči, da najmanjša sprememba pri izhodišču vodi do velikih odklonov na cilju. Tu gre za strategijo, najti najmanjšo »odprtost«, ki bo zadovoljila vse strani v času sinode. Toda hermenevtika tega »majhnega popuščanja« – pomislimo na posamezne primere, za katere nekateri, o katerih pravovernosti ne moremo dvomiti, zahtevajo usmiljeno pozornost – lahko jutri privede do velikih razhajanj v nauku. Medijem moramo zato pojasniti, da sinodalni očetje ne odhajajo v Rim na tekmovanje v upanju, da bi prinesli domov trofeje za svoje krajevne Cerkve. Pričakovati smemo eno samo zmago: zmago evangeljskega duha nad posvetnim.

Vnaprejšnje pastoralne igre na srečo

Nekateri pastirji so brez odobrenja Svetega sedeža že uvedli nekatere pastoralne navade, ki nasprotujejo splošni disciplini, in skušajo doseči, da bo sinoda njihove navade odobrila. Takšne pastoralne posege je potrebno neusmiljeno razkrinkati.

Kje je potrebna čuječnost?

Metoda kneza tega sveta, ki skuša destabilizirati Cerkev, ustreza metodi »trojanskega konja«. V naslednjem pogledimo trojanske konje, ki bi utegnili nastopiti med sinodalnim zasedanjem.

Trojanski konj št. 1: »Nova govorica« za nedotakljive resnice

Zahteva po novi govorici je zelo navzoča v Sinodalnem poročilu, *Relatio synodi*, in v razpravah po sklepu izrednega zasedanja sinode oktobra 2014. Res je, da nova evangelizacija in prizadevanja za inkulturacijo vere v današnji svet terjajo komunikacijske oblike, ki ustrezajo sodobnemu svetu. Recimo podobno kakor je Jezus sam v svojem času uporabljal prilike, da bi ga njegovi poslušalci razumeli. A kakor kaže evangelij, teh prilik niso vsi razumeli, še učenci ne, ki so bili z Jezusom. Potrebno je bilo, da jim je v podrobnosti razlagal prilike. Ali imamo pravico zanemarjati takšno nujno pojasnjevanje? Ali res beseda moti sodobnika, ali pa resničnost, na katero beseda kaže? Naj še tako obračamo besede, vedno bomo zadeli ob nezmanjšljivost oznanila, razen če hočemo spremeniti tudi to. V tem primeru pa nismo več v katoliškem nauku. V čem bi namreč teologija telesa, kakršno je razvil Janez Pavel II., motila sodobni svet? In zakaj naj bi jo nadomestili s teologijo ljubezni, če ne bi bilo očitne volje, da izbrišejo v telesnost vpisano razliko, tisto spolno razliko, ki jo je hotel Bog, ki je ustvaril človeka kot moža in ženo? Odpraviti telo pomeni odpraviti skrivnost križa, pomeni odpraviti skrivnost družine.

Trojanski konj št. 2: Govorjenje o vrednotah

V *Relatio Synodi* je govor tudi o tem, da naj najdemo pozitivne vrednote pri »ponovno poročenih ločenih«, »istospolnih zvezah« in tako naprej. Na tem mestu se moramo trdno oklepiti nauka svetega Tomaža Akvinskega, ki razlikuje med nečim »dobrim« pri grešniku in nečim »dobrim« v njegovem grešnem stanju.

Sicer bi morali reči, da mnogoženstvo med krščenimi predstavlja vrednoto, kajti prav za to gre v primeru »ločenih in na novo zvezanih«. Če nekoliko pretiravamo s primerjavo: trditev, da obstajajo pozitivne vrednote v zvezah, ki nasprotujejo evangeliju, bi pomenilo tudi priznavati, da obstajajo takšne pozitivne vrednote v

terorističnih združenjih, pri mafiji ali podobnih skupinah, in sicer iz preprostega razloga, ker so pripadniki takšnih združenj sposobni nesebičnega delovanja, solidarnosti, zvestobe in mnogih drugih vrednot, ki jih najdemo tudi v dobrodelnih ustanovah.

Trojanski konj št. 3: Idealiziranje evangeljskih zahtev

V sedanji razpravi o krščanski družini, o katoliškem zakonu s svojo nerazvezljivostjo, svojo enoto, svojo zahtevo po zvestobi in odprtosti za potomstvo so te njegove lastnosti pogoto predstavljene kot »ideali«. Za takšnimi načini prikazovanja se skriva velika nevarnost, kajti na ta način je izpolnjevanje Božjih zapovedi predočeno kot visok ideal, ki pa ni dosegljiv za normalne smrtnike. Če bi to ustrezalo dejstvom, potem evangelij ne bi bil veselo oznanilo za ljudi, ampak jarem. Bilo bi nesmiselno predlagati, naj vzamemo ta jarem nase.

Trojanski konj št. 4: Dvoumnost in dvopomenski predlogi

Že v *Relatio Synodi*, a tudi v današnjih razpravah prihaja do sprememb v formulacijah. Začenjajo s tem, da recimo trdijo nekaj doktrinalno popolnoma nespotakljivega, na koncu pa pridejo do nesprejemljivega ali dvoumnega predloga.

Pravijo: nočemo »zakona za vse«, ampak se zavzemamo za to, da naj Cerkev upošteva vrednote, ki jih živijo v drugih oblikah trajnih zvez, ki so zveste itd.

Sveti Ignacij nas je posvaril pred takšnimi idejami: preveriti je treba, ali dober začetek res vodi k dobremu cilju. Sovražnik človeškega rodu namreč obvlada umetnost, da se spreminja v angela luči. Pobožni duši prišepetava dobre in svete misli, na koncu pa jih privede do svojih sprevrženih namenov. Zaradi tega nam sveti Ignacij svetuje, da kačo prepoznamo po njenem repu.

Sklep

Ponesrečena objava začasnega vmesnega poročila izrednega sinodalnega zasedanja v medijih, v katerem je vrsta predlogov, ki jih je pomemben del sinodalnih očetov zavrnil, ni bila v čast katoliški Cerkvi. Škofovska sinoda ni forum mednarodnega javnega mnenja. Cerkev ne sme pozabiti, kaj je. Ne sme se zgledovati pri civilnih organizacijah; na njihovih zborovanjih so rezultati večkrat oblikovani že vnaprej in so predloženi glasovanju, ko so že vsi utrujeni.

Če verujemo, da Sveti Duh vodi svojo Cerkev, moramo imeti potrpljenje, da hodimo pod njegovim navdihovanjem in zares hodimo skupaj. Na tej sinodalni poti moramo poslušati, kaj Duh govori Cerkvam. In Duh jim ne more govoriti ničesar drugega, kakor tisto, kar nam je Sin razodel. Celota Kristusovih vernikov pričakuje od svojih škofov, zbranih na sinodi, da poslušajo Svetega Duha in so oprezni do trojanskih konjev, ki bi jih sovražnik človeškega rodu utegnil vtihotapiti v njihova razmišljanja.